

Intensieve hematologische behandeling met chemotherapie

informatie voor patiënten

INLEIDING	3
WAT IS CHEMOTHERAPIE?	4
NEVENWERKINGEN	7
ALGEMENE MAATREGELEN	8
OMGAAN MET DE BEHANDELING	12
DIENSTVERLENING	15
HANDIGE TELEFOONNUMMERS	17
INTERESSANTE WEBSITES	19

In deze brochure vindt u algemene informatie over een intensieve hematologische behandeling met chemotherapie. U leest onder meer hoe die behandeling kan worden toegediend en hoe nevenwerkingen kunnen ontstaan. We geven enkele tips over hoe u tijdens de therapie zorg kunt dragen voor uzelf, want dat is van groot belang. Verder leest u ook welke zorgverleners in het ziekenhuis voor u klaar staan.

De informatie in deze brochure is algemeen. Specifieke informatie over uw therapie krijgt u van uw arts en verpleegkundige. Aarzel niet om hen aan te spreken voor vragen over uw behandeling.

WAT IS CHEMOTHERAPIE?

Een behandeling met chemotherapie bestaat uit celremmende geneesmiddelen, cytostatica genoemd. Die cytostatica vernietigen of verhinderen de groei van abnormale cellen. Maar ook gezonde cellen kunnen erdoor beïnvloed worden: u leest hierover meer in het onderdeel over nevenwerkingen (pagina 7).

Een intensieve hematologische behandeling bestaat uit een combinatie van verschillende cytostatica.

Chemotherapie is altijd een behandeling op maat. Voor elke patiënt bepaalt de arts nauwkeurig welke geneesmiddelen moeten worden toegediend, welke dosis de patiënt krijgt en hoe ze moeten worden toegediend. De arts zal dit met u bespreken. Aarzel niet om uitleg te vragen als iets onduidelijk is.

Op verschillende plaatsen en onder verschillende vormen (weekbladen, internet, boeken enzovoort) kunt u informatie over chemotherapie en uw behandeling opzoeken of lezen. Wees voorzichtig met deze informatie. Ze kan onvolledig of onnauwkeurig zijn. Uw arts en verpleegkundige zijn de aangewezen personen om de meest correcte informatie te geven.

HOE VERLOOPT EEN INTENSIEVE HEMATOLOGISCHE BEHANDELING?

Een intensieve hematologische behandeling verloopt in cycli.

Eén cyclus bestaat uit meerdere toedieningen van verschillende cytostatica. Al tijdens maar ook na de toedieningen van de chemotherapie worden de nevenwerkingen van de behandeling voelbaar. Tijdens de rest van uw verblijf staat het herstel van deze ongewenste nevenwerkingen voorop.

Het aantal cycli en de totale duur van de behandeling hangt af van de aard van uw ziekte, hoe u de therapie verdraagt en het effect van de behandeling. Ook de tijdsduur tussen de cycli varieert van een paar dagen tot een paar weken. Soms is het nodig dat de behandeling wordt aangepast of gewijzigd.

HOE WORDT DE THERAPIE TOEGEDIEND?

Een behandeling met chemotherapie of andere celremmende geneesmiddelen kan, zoals de meeste medicijnen, op verschillende wijzen worden toegediend: als pilletjes via de mond of door rechtstreekse inspuiting van het product in de bloedbaan, onder de huid of in het ruggenmergkanaal.

Bij een intensieve hematologische behandeling gebeurt de toediening meestal via een infuus in de bloedbaan. In dat infuus is het geneesmiddel verdund met een grotere hoeveelheid vloeistof. Bij sommige intensieve hematologische behandelingen vinden ook toedieningen via een ruggenmergprik plaats, in het ruggenmergkanaal.

Vóór of bij de start van een de behandeling zal de arts u voorstellen een systeem aan te brengen om vlot toegang te hebben tot de bloedbaan (een diepe veneuze katheter, een poortkatheter, of een Hickmankatheter bijvoorbeeld). Dankzij die systemen hoeft u niet telkens aangeprikt te worden voor een bloedafname of toediening.

Het toedienen van deze geneesmiddelen doet geen pijn. Als u pijn voelt tijdens het toedienen, waarschuw dan onmiddellijk uw verpleegkundige.

WAAR WORDT DE THERAPIE TOEGEDIEND?

Voor een intensieve hematologische behandeling is een langdurige opname in het ziekenhuis vereist.

Dat is vooral nodig omdat deze behandeling een diepe en lange onderdrukking van het beenmerg veroorzaakt, waardoor u zeer gevoelig wordt voor infecties.

Tijdens uw intensieve hematologische behandeling verblijft u op een van de twee hospitalisatieafdelingen van de dienst hematologie:

- eenheid 467 (groene pijl, 6e verdieping)
- eenheid 630 (blauwe pijl, 3e verdieping)

Eenheid 467 is een eenheid met uitsluitend eenpersoonskamers.

Op eenheid 630 is het mogelijk dat u wordt opgenomen in een tweepersoonskamer. Tijdens uw infectiegevoelige periode zult u echter in elk geval alleen op de kamer verblijven.

Tijdens elke cyclus zult u enkele weken in het ziekenhuis verblijven. Tijdens de eerste dagen van uw verblijf vinden de toedieningen van uw therapie plaats. In de dagen na de toediening zullen de effecten op uw lichaam, de nevenwerkingen, optreden en voelbaar worden. Deze periode wordt ook wel 'de dip' genoemd. Om de nevenwerkingen zo goed mogelijk op te vangen en complicaties te voorkomen of tijdig te behandelen, zult u in het ziekenhuis verblijven tot u voldoende hersteld bent.

NEVENWERKINGEN

Elke behandeling met chemotherapie kan nevenwerkingen veroorzaken.

Omdat cytostatica giftige stoffen zijn, is het mogelijk dat uw lichaam hierop reageert. De geneesmiddelen die u krijgt, kunnen dan bepaalde nevenwerkingen zoals misselijkheid veroorzaken.

Bovendien werkt chemotherapie vooral in op de sneldelende kankercellen, maar ook op normale lichaamscellen die snel delen. Bloedcellen, haarwortelcellen en de slijmvliescellen van de mond, slokdarm, maag en darmen kunnen daardoor beïnvloed worden. Daardoor kunnen een aantal nevenwerkingen ontstaan.

Sommige mensen hebben veel last van bijwerkingen, anderen hebben er minder last van.

Laat u niet beïnvloeden door verhalen van andere mensen. Iedereen reageert anders op een bepaalde behandeling en iedere therapie is verschillend.

Bovendien heeft de ernst van de bijwerkingen niets te maken met het effect van de behandeling. Veel bijwerkingen hebben betekent niet dat de geneesmiddelen beter zouden werken. En geen bijwerkingen hebben betekent niet dat de medicatie niet werkt.

Uw arts en verpleegkundige zullen veel aandacht hebben voor de nevenwerkingen die u ervaart en zullen proberen ze te verzachten of te verhelpen. Meer uitleg over de meest voorkomende nevenwerkingen en hoe ze te verzachten of te verhelpen, vindt u in de aparte infobrochure over nevenwerkingen.

ALGEMENE MAATREGELEN

ALGEMENE HYGIËNE

Een goede dagelijkse hygiëne is belangrijk om infecties te vermijden. Een belangrijk onderdeel van deze dagelijkse hygiëne is een goede hand- en mondhygiëne. Gebruik bij voorkeur vloeibare zeep. Als u liever een stuk harde zeep gebruikt, zorg dan dat het droog bewaard wordt. Het wassen van uw handen kan het best verschillende keren per dag gebeuren, zeker voor het eten en na het toiletbezoek. Ondergoed, handdoeken en washandjes worden het best dagelijks ververs. Wasgoed wordt het best op 60°C gewassen.

Informatie rond mondzorg en tanden poetsen leest u in de info-brochure over de nevenwerkingen van uw behandeling.

VOEDING

‘Goede’ voeding bij kanker is een voeding die voldoende energie en eiwitten bevat voor het bereiken of handhaven van een goed lichaamsgewicht en een zo goed mogelijke conditie. Voeding heeft geen invloed op het effect van de therapie, maar is wel van invloed op uw conditie. Daarom is het belangrijk om een ‘goede’ voeding te gebruiken.

Tegelijk is het zo dat via voeding infecties kunnen worden overgedragen. Om uzelf daartegen te beschermen raden wij u een aantal voedingsproducten af. Deze maatregelen gelden alleszins zolang uw behandeling duurt. Nadien zal uw arts met u bespreken of en wanneer ze versoepeld mogen worden. Tijdens uw verblijf krijgt u alleen maaltijden die volledig in regel en dus veilig zijn. Laat u etenswaren van thuis meebrengen,

vraag dan vooraf aan de verpleegkundigen of de diëtiste of deze veilig zijn. U krijgt van hen informatie over te vermijden voedingsproducten.

Hygiënische voedingsrichtlijnen

Aankoop

- ✗ Vermijd beschadigde verpakkingen.
- ✗ Controleer de houdbaarheidsdatum.
- ✗ Berg uw aankopen zo snel mogelijk op.

Hygiëne

- ✗ Was altijd uw handen voor het bereiden en eten van voedsel.
- ✗ Gebruik proper keukenmateriaal, verschoon hand- en vaatdoeken dagelijks.

Risicovol voedsel

- ✗ Onbehandelde noten.
- ✗ Rauw vlees, vis, gevogelte en eieren en bereidingen met rauwe eieren.
- ✗ Schimmelkazen en niet-gepasteuriseerde kazen (kijk op de verpakking).

Bewaren

- ✗ Bewaar bereide producten in gesloten potjes.
- ✗ Laat gerechten niet te lang (> 1 uur) op tafel staan bij kamertemperatuur, voorkom het opwarmen van koude gerechten en het afkoelen van warme gerechten.

Bewerken

- X Bereid (risicovol) voedsel zo veel mogelijk apart en met proper materiaal, om besmetting te vermijden.
- X Verhit vlees, kip, eieren en vis door en door.

De diëtiste staat u graag te woord bij het zoeken naar aangepaste 'goede voeding'. Aarzel niet haar te contacteren via uw verpleegkundige.

STOPPEN MET ROKEN

Stoppen met roken is altijd een goede beslissing, zeker wanneer u chemotherapie of andere celremmende geneesmiddelen krijgt. Uw lichaam krijgt tijdens de therapie immers krachtige geneesmiddelen te verwerken. Door andere schadelijke stoffen zoals tabak te vermijden, voorkomt u dat de effecten van de therapie kunnen worden beïnvloed.

Twijfelt u nog om te stoppen met roken? Geen probleem, praat erover met uw arts of verpleegkundige. Ook het moment van stoppen kunt u met hen bespreken.

Voor begeleiding kunt u terecht op de rookstopraadpleging op het nummer 016 34 47 75. Hebt u door het lange ziekenhuisverblijf nood aan een nicotinevervanger, bespreek dit dan met uw behandelende arts of verpleegkundige.

ANDERE GENEESMIDDELEN EN/OF BEHANDELINGEN

Sommige geneesmiddelen kunnen de werking van de therapie beïnvloeden. Het is daarom belangrijk dat u de arts vertelt welke geneesmiddelen, vitaminen, homeopathische middelen, plantenextracten enzovoort u gebruikt. Het is nuttig deze geneesmiddelen mee te brengen en te tonen aan de arts, liefst in hun originele verpakking en zo mogelijk met de bijsluiter. Ook ogenschijnlijk heel banale geneesmiddelen zoals vitamines en pijnstillers, aspirines bijvoorbeeld, zijn in sommige omstandigheden af te raden omdat ze de werking van de chemotherapie negatief kunnen beïnvloeden.

Het is ook belangrijk dat u uw therapie meldt bij een bezoek aan uw huisarts, aan uw tandarts of aan een andere specialist. Bepaalde geneesmiddelen mogen niet samen met uw therapie worden gebruikt en sommige ingrepen mogen niet tijdens een behandeling met celremmende geneesmiddelen worden uitgevoerd.

SEKSUALITEIT

De invloed van een behandeling op de seksualiteit is voor iedere patiënt verschillend. Zowel lichamelijke als emotionele gevolgen van uw ziekte en uw behandeling kunnen uw seksuele behoefte en uw seksleven beïnvloeden. Uw behandeling met chemotherapie of andere celremmende geneesmiddelen vormt geen bezwaar om te vrijen. Wel is het belangrijk om voorbehoedsmiddelen (bijvoorbeeld een condoom of anticonceptiepil) te gebruiken. Een mogelijke zwangerschap moet nu absoluut voorkomen worden, omdat de therapie schadelijk kan zijn voor de baby. Hebt u hierover vragen, stel ze dan zeker aan uw arts.

OMGAAN MET DE BEHANDELING

DE BEHANDELING GRIJPT IN IN UW LEVEN

De therapie maakt dat uw leven er in de komende tijd anders zal uitzien. Elke mens zoekt zijn manier om met die veranderingen om te gaan. Er is geen goede manier en er is ook geen slechte manier. Iedereen zit anders in elkaar.

Vaak kan een mens in een moeilijke periode putten uit een innerlijke kracht die hij tot dan niet in zichzelf had vermoed. Sommige mensen vinden in zulke nieuwe omstandigheden ook onverwacht veel houvast in bijvoorbeeld een vriendschap, misschien in het geloof, in mooie herinneringen, of in een toekomstplan. Voor iedereen is dat anders.

Het is mogelijk dat er dagen zijn dat uw psychische weerbaarheid minder is. De ene dag is de andere niet. Dat is normaal.

MOET U VEEL WETEN OVER DE BEHANDELING?

Misschien biedt het u houvast als u veel te weten komt over het hoe en waarom van de behandeling. Er is ook veel informatie voorhanden. Maar het kan ook zijn dat al te veel uitleg voor u een extra last is. Misschien hebt u meer aan andere dingen. Zeg dat dan gerust.

MENSEN IN UW OMGEVING

Aan de mensen uit uw omgeving die u willen bijstaan, kunt u het best vertellen hoe ze dat kunnen doen. Dat maakt het hen gemakkelijker om u te helpen met praktische dingen. Als u het zelf aandurft over de behandeling te praten, over wat die met u doet, over hoe u er zich bij voelt ... geeft u mensen moed om ook te praten.

Het ziekenhuis kan hulp bieden in het contact met uw directe omgeving. Het is bijvoorbeeld goed mogelijk dat uw partner of uw kinderen een heel andere kijk op de situatie hebben dan uzelf. Het kan helpen als u daar samen over kunt praten onder begeleiding van de sociaal werker of de psycholoog.

UW LEVEN EN BEZIGHEDEN

De behandeling zal een belangrijke plaats in uw leven innemen. Misschien vraagt de therapie zoveel van u, dat er voor andere zaken nauwelijks plaats is. Wetende dat uw energie beperkt zal zijn, is het zinvol om vooraf te bepalen waaraan u die wilt besteden. Bewaar uw energie dus voor bezigheden die noodzakelijk zijn of die u graag doet (bijvoorbeeld ontspanningsoefeningen, meditatie, woordpuzzels, muziek beluisteren, lezen ...). Dit kan voor afleiding zorgen en dus mogelijk ook de druk wat verlichten.

KINDEREN

Voor de kinderen in uw gezin is het beter dat het leven zo veel mogelijk zijn gangetje gaat. Naar school gaan, hobby's, sportactiviteiten, culturele activiteiten ... dat kan allemaal in de mate van het mogelijke gewoon verdergaan.

Ook kinderen kunt u af en toe kort zeggen hoe u zich voelt of hoe u tegen de behandeling aankijkt.

U kunt uw (klein)kinderen op een eenvoudige manier zeggen wat u graag hebt dat ze in deze situatie doen. U kunt hen uitnodigen iets over hun eigen gevoelens te zeggen. Op die manier biedt u hen een houvast. Tegelijkertijd geeft u aan dat de eigen gevoelens normaal zijn.

Als u hulp of advies kunt gebruiken over hoe u uw (klein)kinderen kunt begeleiden, aarzel dan niet om die hulp te vragen in het ziekenhuis.

SOCIAAL CONTACT

Om de periode van lange en intensieve behandeling draaglijker te maken en het isolement enigszins te beperken, is het erg belangrijk om in contact te blijven met familie en vrienden.

Misschien is het niet mogelijk om op dezelfde manier contact te houden, omdat u te moe bent of te veel ongemakken ervaart, omdat u vaak in het ziekenhuis verblijft ... Het kan helpen om op andere manieren te communiceren met uw omgeving: chatten, mailen, Skype ... De eenheden hebben enkele laptops ter beschikking. In de nabije toekomst worden op alle kamers ook schermen geïnstalleerd om nog makkelijker te kunnen e-mailen en skypen. Soms kan praten te vermoeiend zijn, maar doet de aanwezigheid van familie of vrienden, misschien gewoon in stilte, wél deugd.

TEN SLOTTE

U staat er niet alleen voor: vraag hulp in het ziekenhuis bij alles waar u problemen mee hebt.

DIENSTVERLENING

Tal van zorgverleners staan voor u klaar in het ziekenhuis. Het is mogelijk dat een zorgverlener (uw arts bijvoorbeeld) u naar een van de andere zorgverleners verwijst, maar u kunt hun dienstverlening of begeleiding ook zelf vragen.

ARTS

De arts is verantwoordelijk voor uw behandeling en medische opvolging. Omwille van het universitair karakter van het ziekenhuis, zult u tijdens uw opname niet altijd uw behandelende arts maar ook (verschillende) artsen in opleiding ontmoeten.

VERPLEEGKUNDIGE

De verpleegkundige staat in voor een aantal lichamelijke en technische zorgen: zo is (onder meer) het toedienen van uw therapie haar taak. Bovenal is de verpleegkundige een spilfiguur gedurende uw behandeling. De verpleegkundige is altijd beschikbaar en bereikbaar. Met allerlei vragen en zorgen kunt u bij uw verpleegkundige terecht. Zo nodig zal zij er een van de andere zorgverleners voor aanspreken.

SOCIAAL WERKER

De sociaal werker binnen het ziekenhuis kan een hulp voor u en/of uw naasten betekenen bij zorgen rond persoonlijke verwerking (o.a. haarverlies, vermoeidheid ...), opvoeding (bijvoorbeeld hoe u met uw kinderen/kleinkinderen praat over kanker) en relaties.

U kunt ook geholpen worden door de dienst sociaal werk als u vragen hebt over vervoer, financiën (bijvoorbeeld aanvraag afbetalingsplan voor ziekenhuisfacturen), sociale voorzieningen, werkhervatting, verzekeringen, tolken, huishoudelijke hulp, herstelverblijven, patiëntenverenigingen en lotgenotencontact.

Voor bepaalde aanvragen van sociale voorzieningen (aanvraag kankerfonds, zorgverzekering, parkeerkaart enzovoort) en tegemoetkomingen kan de dienst sociaal werk u doorverwijzen naar de sociale dienst van de mutualiteit of het OCMW.

PSYCHOLOOG

De psycholoog kan zowel u als uw naasten helpen en ondersteunen bij problemen rond verwerking, communicatie of beslissingen. U kunt er ook terecht voor specifieke klachten zoals angst, verdriet of neerslachtigheid. De psycholoog kan ook ondersteuning bieden bij problemen rond lichaamsbeleving en seksualiteit, problemen in de relatie of in het gezin, problemen rond werkhervatting enzovoort.

PASTOR

De pastor kan u of uw naasten bijstaan tijdens uw verblijf in het ziekenhuis. Er kunnen immers vele vragen en gevoelens in u opkomen waarmee u geen raad weet. De pastor kan een bondgenoot voor u zijn of een gesprekspartner voor allerlei levensvragen: zowel voor religieuze als voor andere zingevingsvragen. U kunt ook op de pastor een beroep doen voor een gebed of voor een religieus ritueel. De pastorale dienst is 24 uur per dag beschikbaar en te bereiken via de verpleegkundige.

DIËTIST

U kunt bij een diëtist terecht met vragen over voeding bij chemotherapie.

KINESITHERAPEUT

Op voorschrift van de arts kan een kinesitherapeut bij u langskomen voor bewegingsoefeningen, ademhalingsoefeningen of een andere behandeling.

HANDIGE TELEFOONNUMMERS

Vul de volgende rubrieken aan met telefoonnummers van het ziekenhuis, de behandelende arts en de betrokken verpleegkundigen, de huisarts, de thuisverpleegkundige en anderen.

UZ Leuven campus Gasthuisberg: tel. 016 33 22 11

VERPLEEGAFDELING

Eenheid

Tel. 016 34

BEHANDELENDE ARTS

Naam

Tel.

HUISARTS

Naam

Tel.

THUISVERPLEEGKUNDIGE

Naam

Tel.

ANDERE NUTTIGE NAMEN EN TELEFOONNUMMERS:

Naam

Tel.

Naam

Tel.

INTERESSANTE WEBSITES

- www.chemotherapie.be
algemene info over chemotherapie
- www.vlk.be
website van de Vlaamse Liga tegen Kanker met algemene info over kanker, informatie rond voorzieningen voor patiënten, publicaties. Hier vindt u ook een lijst met interessante literatuur in verband met kanker en omgaan met kanker. Ga naar 'Patiënten' en klik op 'Boeken en blogs'. Daar staat een lijst met boeken over kanker, ingedeeld op thema.
- www.vermoeidheid.be
over het fenomeen van vermoeidheid
- www.kanker.be
algemene info over kanker en informatie rond ondersteunende diensten voor patiënten
- www.zelfhulp.be
een site met alle mogelijke zelfhulpgroepen
- www.cancernet.gov
Engelstalige site over kanker en chemotherapie
- www.uzleuven.be/lki
de website van het Leuvens kankerinstituut
- www.uzleuven.be/lufc
de website van het Leuvens fertiliteitscentrum
- <http://www.kinderkanker.nl/kindersite/chemokasperv4.htm>
een website die jong kinderen uitlegt wat chemotherapie is en doet

© april 2013 UZ Leuven

Overname van deze tekst is enkel mogelijk na toestemming van de dienst communicatie UZ Leuven.

Ontwerp en realisatie

Deze tekst werd opgesteld door het Leuvens kankerinstituut (LKI) in samenwerking met de dienst communicatie.

www.chemotherapie.be

U vindt deze brochure ook op www.uzleuven.be/brochure/700498.

Opmerkingen of suggesties bij deze brochure kunt u bezorgen via communicatie@uzleuven.be.

Verantwoordelijke uitgever

UZ Leuven

Herestraat 49

3000 Leuven

tel. 016 34 49 00

www.uzleuven.be

